

Juhendmaterjal

RANNAVALVETEENUSE HEA TAVA (2022)

1. Sissejuhatus

Rannavalve teenust tervikuna ei ole Eestis õiguslikult ühtselt reguleeritud, vaid erinevad õigusaktid toovad välja üksikud nõuded supelrandadele ja nende omanikele. *Varasemalt on kehtinud siseministri 19. detsembri 2001. a määrus nr 103 "Ettevõtte päästeallüksusele ning tulekustutus- ja päästetöid tegevale mittetulundusühingule esitatavad nõuded", kus olid kajastatud vastavad teeninduspiirkonnad, tehnikavalmidus, töökorraldus, operatiivne valmisolek ja dokumentatsioon. Hetkel on see määrus kehtetu, kuid riigiteatajas leitav ning sealolevat infot saab dokumentide koostamisel aluseks võtta.*

Käesoleva juhendmaterjali eesmärk on soovituslikul kujul määratleda rannavalveteenuse osutamise põhimõtted ning kirjeldada ohutust tagavat rannavalveteenust. Juhendmaterjali rakendamine aitab ühtlustada rannavalveteenuse osutamise taset erinevates Eesti piirkondades. Juhendmaterjali kasutajateks on rannavalveteenuse tellijad (eelkõige kohalikud omavalitsused) ja rannavalveteenuse osutajad. Rannavalveteenus on käesoleva juhendi mõistes teenus, mille sees osutatakse turva- ja vetelpääste teenust, st rannavalveteenus hõlmab küllastajate turvalisuse tagamist nii vees kui maismaal kokkulepitud alal.

Ujumiskohtades, mis ei ole kuulutatud avalikuks, on rannavalveteenuse pakkumise üle otsustajaks kohalik omavalitsus (või selle kriisikomisjon). Kohalik omavalitsus saab sellistes supluskohtades otsustada ka nn mehitamata rannavalve kasuks – see tähendab nimetatud supluskohas enne suplushooaja algamist veekogu põhja kontrolli ja vajadusel puhastamist, supluskoha varustamist riietuskabiinide, prügikastide ning veeohutuspüstakuga. Otsuse langetamisel saab lähtuda näiteks õnnetusjuhtumite sagenemisest mingis kindlas piirkonnas, veekogu üldisest ohtlikkusest, suurest kasutatavusest teatud gruppide poolt (lapsed, noored), kelle ujumisharjumused on mõjutatud ilmast.

Käesolev juhendmaterjal avaldatakse Siseministeeriumi koduleheküljel ja on vabalt kasutatav, kuid selle kasutamisel tuleb algallikale viidata.

2. Supelrandade ja rannavalve õiguslikud alused

2.1 Supelrandade ja rannavalvega seonduvaid küsimusi reguleerivad otseselt või kaudselt eelkõige järgmised õigusaktid:

- 2.1.1 looduskaitseseadus (§ 42),
- 2.1.2 meresõiduohutuse seadus (eelkõige majandus- ja kommunikatsiooniministri 31.01.2006 määrus nr 11 „Jeti ohutu kasutamise ja jetijuhi ettevalmistamise nõuded ning jetijuhi tunnistuse vorm“),
- 2.1.3 kohaliku omavalitsuse korralduse seadus (§ 6),
- 2.1.4 veeseadus (eelkõige sotsiaalministri 03.10.2019. a määrus nr 63 „Nõuded suplusveele ja supelrannale¹“).

2.2 Suplusvee ja supluskohtade nõudeid kirjeldatakse ka Terviseameti kodulehel:

3. Supelrandade haldamise ja rannavalve üldkorraldus

- 3.1 Rannavalve teenuse eesmärk on ohutuse ja korra tagamine ning vajadusel operatiivse vetelpääste ja vältimatu meditsiinilise esmaabi osutamine supluskohas. Rannavalve teenuse lepinguga võivad teenuse tellija ja osutaja kokku leppida ka täiendavaid ülesandeid rannavalveteenuse tellijale või osutajale.
- 3.2 Rannavalve teenuse osutamise lepingus määratakse teenuse osutamise periood, milleks on üldjuhul ajavahemik juuni algusest augusti lõpuni, kui omavalitsus ei ole sätestanud teisiti. Sõltuvalt ilmastikuoludest ja piirkonna eripäradest lepivad teenuse tellija ja teenuse osutaja kokku teenuse osutamise perioodi alguse ja lõpu täpse kuupäeva.
- 3.3 Rannavalveteenuse osutamise lepingus määratakse teenuse osutamise päevad ja kellaajad vastavalt ranna eripäradele. Teenuse osutamise kellaajad peavad muuhulgas tagama, et rannavalveteenust osutatakse ajal, mil supelranda kasutatakse kõige rohkem. Vastavalt vajadusele saab rannavalveteenuse osutaja töötajate hulka korrigeerida, tingimused lepitakse kokku teenuse tellija ja pakkuja vahel.
- 3.4 Rannavalveteenuse osutamise lepingus määratakse teenuse osutamise piirkond avalikus supluskohas. Valvatava teenuse osutamise piirkonna ulatus tuuakse kaardil tähistatuna välja lepingu lisas. Vee sügavus supluskoha üldkasutatavas osas võiks olla vahemikus 1,50 m - 1,80 m. Suplemiseks kasutatav veekogu osa peab olema veekogu muust osast eraldatud poidega.
- 3.5 Supluskohas peab suplushooajal olema tagatud suplejate ja küllastajate ohutus ning heakord. Ranna kasutuse kvaliteedi tagamiseks on oluline supelranna käigushoidmiseks vajalike teenuste toimimine – heakorra tagamine, avalike tualettide ja rannainventari olemasolu ja hooldus, rannakoristus ja muud vajalikud tegevused.
- 3.6 Rannas peab olema piisavalt prügi- ja pakendikogumise konteinereid ja neid konteinereid tuleb tühjendada regulaarselt. Rannaala reostuse (prügistamise) avastamisel teavitab rannavalve teenuse osutaja supelranna valdajat, kes organiseerib reostuse koristamise. Vajadusel algatatakse menetlus reostaja kindlakstegemiseks.
- 3.7 Supluskohas ei tohiks lubada alkoholi tarbimist, samuti võiks alkoholi seal mitte müüa. Kui viimast soovitakse siiski teha, võiks müügikoht olla veepiirist kaugemal ning seal võiksid olla väljas ka vastavad ohutussõnumid. Kindlasti ei tohi ühtegi jooki müüa kaasa klaaspakendis.
- 3.8 Teenuse pakkuja koostöös teenuse tellijaga tagab rannavalveteenuse osutamiseks vajaliku ajutise ehitise või ruumid. Alalises supelrannas võiks kaaluda spetsiaalse ehitise (hoone, torn vms) väljaehitamist, arvestades, et ühe vaatlustorni jälgimisraadius on kuni 400 meetrit. Vetelpäästepostidele peab olema tagatud operatiivsõidukite ligipääs.
- 3.9 Enne rannahooaja algust viiakse läbi kontroll ja vajadusel läbi suplusakvatooriumi põhja ja rannaliiva puhastus.
- 3.10 Rannavalve teenuse pakkuja paigaldab valvatavale alale päästerõngad koos viskeliiniga või muud päästevahendid, mida saab igaüks veeõnnetuse korral uppumisohus inimese päästmiseks kasutada.
- 3.11 Supelranna omanik või valdaja töötab võimalusel koostöös rannavalveteenuse osutajaga välja süsteemi ja tagab vastavad vahendid, mille eesmärgiks on lihtsustada supelrannas kadunud laste vanemate leidmist (näiteks jagatakse rannas lastele käepaelasid, millele saab märkida lapsevanema telefoninumbri).

4. Rannavalveteenuse osutamise põhimõtted

Rannavalveteenuse osutaja:

- 4.1 kasutab teenuse osutamisel piisaval hulgal erialase ettevalmistuse saanud töötajaid (personali ettevalmistuse kirjeldus on toodud punktis 6 personali ettevalmistuse ja väljaõppe kirjelduse juures). Üldjuhul loetakse teenuse osutamisel vetelpäästjate piisavaks hulgaks vähemalt 1 vetelpäästja 200 m rannariba kohta, kuid kokku mitte vähem kui 2 vetelpäästjat kokkulepitud teenuse osutamise piirkonnas. Juhul kui supelrannas on ettenähtud eraldi laste ujumispiirkond või muude supelrannas toimuvate avalike ürituste toimumine, kasutatakse lisaks täiendavalt ühte vetelpäästjat laste ujumispiirkonna või avaliku ürituse kohta;
- 4.2 tagab teenuse osutamisel vajaliku hulga päästevahendite ja side-, eri- ning abivahendite olemasolu (vajalike vahendite kirjeldus on toodud punktis 7);
- 4.3 peab igapäevaselt teenistusraamatut vetelpääste ja meditsiinilise esmaabi tagamiseks osutatud teenuste osas;
- 4.4 peab statistikat päästetud inimeste kohta (lisaks ka muud intsidendid) ning esitab selle teenuse tellijale peale teenuse osutamise perioodi lõppemist. Lisaks esitatakse teenuse osutamise perioodil Päästeametile tema pärimisel päästetute kohta vastav statistika päringu esitamise kuupäeva seisuga. Andmed esitatakse vähemalt kujul – kuupäev, kellaeg, sugu, vanus, mis juhtus ning isiku nõusolekul tema nimi;
- 4.5 paigaldab nähtavasse kohta teabetahvlid supelranna nimega, supelrannas teenuse osutaja nimetuse ja kontaktandmete ning supelrannas rannavalve olemasolu aja kohta;
- 4.6 tagab teenust osutavate töötajate riietamise ühtsesse vormirõivasse, mis võimaldab selgelt eristada töötajaid supelranda küllastavatest tavakodanikest;
- 4.7 jälgib supelrannas kehtivate eeskirjade täitmist rannaküllastajate ja suplejate poolt, vältimaks tegevusi, mis võivad põhjustada õnnetusi suplusalal või selle kaldal ja rakendama vastavaid ettevaatusabinõusid õnnetuste ärahoidmiseks;
- 4.8 hoiatab ja suunab tagasi väljaspool tähistatud suplusala suplejad;
- 4.9 jälgib, et küllastajad ja puhkajad ei reostaks veekogu, selle randa ega kasutaks pesemisvahendeid supluskohas;
- 4.10 informeerib vajadusel rannaküllastajaid suplusakvatooriumi seisukorrast ja võimalikest ohtudest suplemisel;
- 4.11 osaleb veega seotud õnnetuste vältimiseks aktiivselt ennetustöös (sh informeerib inimesi rannas olevate päästevahendite õigest kasutamisest);
- 4.12 hoiatab veesõidukitel liiklejaid eesmärgiga vältida veesõidukite sisenemist tähistatud suplusakvatooriumisse või läheneda sellele ohtlikusse kaugusse;
- 4.13 ei luba kasutada tähistatud suplusalal supelrannas viibivatele isikutele ohtu tekitavaid veespordi-, kalastus- ja muid selliseid vahendeid;
- 4.14 ei luba loomadel viibida supluskohas vees ega ranna alal koos inimestega (avalikustab info selle kohta oma teabetahvilil ning vajadusel teeb looma omanikule vastava märkuse), välja arvatud teenistus-, veepääste- või juhtkoerad, kes täidavad oma ülesandeid. Teenistus-, veepääste- või juhtkoer peab olema eristatavalt märgistatud ning tohib veekogus ja selle kallastel viibida omaniku või koerajuhiga koos (sh ka koolituse või operatiivsündmuse korral). Märgistus peab olema üheselt mõistetav, näidates, et tegemist on teenistus-, veepääste- või juhtkoeraga;
- 4.15 registreerib vee- ja õhutemperatuuri, valitsevad ilmastikuolud ning inimeste arvu supelrannas iga päev vähemalt kolmel korral päevas kogu suplushooaja vältel, kandes tulemused avalikuks kasutamiseks mõeldud infotahvlile ning kajastades mõõteandmed päevikus. Veetemperatuuri mõõtmisülgavus peab olema vähemalt 1

meeter;

- 4.16 annab supelrannas viibivatele isikutele informatsiooni ilmastikuoludest, suplusvee kvaliteedist jm ohtu kujutatavatest teguritest signaallippudega (roheline, kollane, punane). Ohutuslippude tähendused vastavalt veetemperatuuridele on järgmised:
- punane: alla 16 kraadi;
 - kollane: 16 - 18 kraadi;
 - roheline: 19 ja soojem.

5. Tegutsemine ja teavitamine õnnetuse või korrarikkumise korral

Rannavalveteenuse osutaja:

- 5.1 teeb kõik endast oleneva inimeste päästmiseks supelranna suplusakvatooriumis ja võimalusel selle lähemas ümbruses,
- 5.2 teeb koostööd operatiivteenistustega päästetöö ja korrarikkumiste korral,
- 5.3 osutab kannatanule kohest meditsiinilist esmaabi,
- 5.4 teostab uppuu elustamise protseduure kuni elumärkide saabumise või kannatanu kiirabibrigaadile üleandmiseni,
- 5.5 teavitab esimesel võimalusel supluskohas või rannaalal juhtunud õnnetusest teenuse tellijat/kohalikku omavalitsust.

6. Rannavalveteenust osutava personali ettevalmistuse ja väljaõppe kirjeldus

- 6.1 Rannavalveteenuse osutamisel kasutatava personali teadmised, oskused, tervislik seisund, füüsiline ettevalmistus ja isikuomadused peavad olema piisavad rannavalveteenuse osutamiseks.
- 6.2 Ettevalmistus ja väljaõppe peavad tagama, et vetelpäästja rannavalveteenuse osutamisel:
 - 6.2.1 on hea ujumisoskusega,
 - 6.2.2 oskab anda kannatanule esmaabi,
 - 6.2.3 tunneb vetelpääste põhireegleid ja taktikat,
 - 6.2.4 tunneb suhtlemispsühholoogia põhireegleid,
 - 6.2.5 oskab tegutseda veeõnnetuse korral nii uppuja päästmisel kui ka otsingu teostamisel,
 - 6.2.6 oskab kasutada rannavalveteenuse osutamisel kasutatavat varustust ja päästevahendeid.
- 6.3 Rannavalveteenuse osutaja korraldab iga-aastaselt enne rannahooaja algust teenuse osutamisel kasutatavate uute vetelpäästjate koolituse koos teadmiste kontrolliga. Vetelpäästja tunnistuse kehtivuse pikendamine toimub tunnistuse kehtivuse tähtaja lõppedes, kehtiva tunnistusega vetelpäästjatele korraldatakse eelnev instruktaaz. Võimalusel lähtutakse kavandatavast supluskohast.
- 6.4 Rannavalveteenuse osutamisel kasutatav personal peab läbima vähemalt 16-tunnise esmaabikoolituse, mille juurde kuulub praktiline osa ja teadmiste kontroll. Esmaabikoolitust korraldatakse vähemalt üks kord kahe aasta jooksul.
- 6.5 Andmed personali väljaõppe kohta peavad olema tõendatavad. On soovituslik, et vetelpäästjal on olemas erialane kutsetunnistus (vetelpäästja, tase 3), mille kutsestandard on ka vetelpäästjate ettevalmistuse aluseks.

7. Vajaliku varustuse ja päästevahendite kirjeldus

Rannavalveteenuse osutamisel on vajalik järgmine varustus ja vahendid:

- 7.1 Vastava klassiga veesõiduk, mis on vastavuses supelranna iseloomu ja riskidega ning mis sobib vetelpääste tööks;
- 7.2 telefon koos veekindla kaitsekotiga (infotelefon ja õnnetustest teavitamine);
- 7.3 raadiosidevahendid meeskonnvahelise side pidamiseks;
- 7.4 elektrimegafon/ruupor või statsionaarne teavitussüsteem;
- 7.5 binokkel, igas postis või 1 tk kahe vetelpäästja kohta;
- 7.6 päästerõngad koos viskeliiniga, lisaks 1 igas kasutatavas veesõidukis;
- 7.7 lamamisalus esmaabi osutamiseks;
- 7.8 esmaabi- ja elustamisvahendid, mis on vastavuses supelranna riskidega ning need tuleb jaotada statsionaarseks ja kantavaks varustuseks;
- 7.9 teenuse tellija poolt paigaldatud avalik teabematerjal (supelranna skeem, ranna eeskirjad, ohutuslippude tähistused, kadunud laste leidmine, suplusvee ja õhu temperatuur);
- 7.10 poid valvatava ala märgistamiseks. Poide liin paigaldatakse sügavusele 1,50 m – 1,80 m. Sügavuse puudumisel 200 meetrit veepiirist ning piisava vahekaugusega, et arusaadavalt tähistada valvatava ala piire. Poide suurus ja värvus peab olema selline, et oleks tagatud nende nähtavus.
- 7.11 valvatava ranna piirdemärgid;
- 7.12 signaallipu mast ja signaallipud (roheline, kollane, punane);
- 7.13 mask, hingamistoru ja lestad, mille kogus on vastavuses supelranna riskidega, kuid mitte vähem kui 2 komplekti;
- 7.14 päästepoid igale vetelpäästjale;
- 7.15 ujuvvestid (vähemalt 50N) veesõidukis igale vetelpäästjale;
- 7.16 ABC-klassi tulekustuti, millel on tulekustutusaine koguseks 6 kg või 6 l;
- 7.17 rannavalve tunnustega riietus;
- 7.18 kandraam.

8. Vajaliku dokumentatsiooni loetelu (koostab rannavalveteenuse osutaja)

Rannavalvel peavad päästetööde korraldamiseks olema järgmised dokumendid:

- 8.1 teenistusraamat/logiraamat (sh statistika kajastamiseks);
- 8.2 päästetegevuse plaan õnnetusjuhtumi korral (kuupäev, koostaja, viimane ülevaatus);
- 8.3 teatamise kord õnnetusjuhtumi korral;
- 8.4 tööaja graafik (sh lepingujärgne tööajaarvestus);
- 8.5 supelranna skeem.